Ali Smith

LENTE

Vertaald door Karina van Santen
en Martine Vosmaer

2019 Prometheus Amsterdam

Om mijn broer
Gordon Smith
niet te vergeten

en voor
mijn broer
Andrew Smith

om mijn vriendin
Sarah Daniel
niet te vergeten

en voor
O bloomiest!
Sarah Wood

De vertaalsters ontvingen voor deze vertaling een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands letterenfonds
dutch foundation for literature

Oorspronkelijke titel *Spring*
© 2019 Hamish Hamilton Ali Smith
© 2019 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Karina van Santen en Martine Vosmaer
Omslagontwerp Sander Patelski
Foto auteur Antonio Olmos
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 4218 6

Hij lijkt een vreemdeling; en zijn blazoen:
Een dorre tak, slechts aan de top nog groen;
De leuze: 'In hac spe vivo'.
– William Shakespeare

Riepen zij echter, de oneindige doden, in ons
een gelijkenis op, zij wezen wellicht op de katjes,
aan de kale hazelaar hangend, of doelden op regen,
zoals in de lente neervalt op het donkere aardrijk
– Rainer Maria Rilke

We moeten beginnen, daar gaat het om.
Na Trump moeten we beginnen.
– Alain Badiou

Ik kijk nu al uit naar tekenen van de lente.
– Katherine Mansfield

Het jaar rekte zich uit als een kind
En wreef in zijn ogen tegen het licht.
– George Mackay Brown

I

Wat we dus niet willen zijn Feiten. Wat we willen is verwarring. Wat we willen is herhaling. Wat we willen is herhaling. Wat we willen is mensen aan de macht die zeggen de waarheid is niet de waarheid. Wat we willen is gekozen parlementsleden die zeggen het mes wordt warmgemaakt in haar voorhoofd gestoken en omgedraaid dingen als neem je eigen strop mee we willen regerende parlementsleden in het Lagerhuis die val dood roepen tegen parlementsleden van de oppositie we willen machtige mensen horen zeggen we willen andere machtige mensen in stukken gehakt in zakjes in mijn vriezer we willen moslimvrouwen voor gek in een column in de krant we willen de lach we willen het geluid van die lach achter hen waar ze ook zijn. We willen dat mensen die we vreemdeling noemen zich ook vreemdeling voelen we moeten duidelijk maken dat ze geen rechten mogen hebben tenzij wij het zeggen. Wat we willen is verontwaardiging ergernis verbijstering. Wat we moeten is zeggen dat denken elitair is kennis elitair is wat we willen is mensen die zich in de steek gelaten uit hun recht ontzet voelen wat we willen is mensen die voelen. Wat we willen is paniek we willen onderbewuste paniek we willen ook bewuste paniek. We moeten emotie we willen moreel

gelijk we willen woede. We moeten al dat patriottische gedoe. Wat we willen is het eeuwige Schandaal Van De Drinkende Moeders Het Gevaar Van Elke Dag Een Aspirientje maar dan dringender Nein Nein Nein we moeten een hashtag #tothierennietverder we willen Geef Ons Wat We Willen Anders Lopen We Weg we willen woede we willen verontwaardiging we willen woorden lekker emotioneel antisemitisch is goed nazi is geweldig pedo is te gek smerige buitenlander illegaal we willen onderbuikreactie we willen Leeftijdstest voor 'Kindmigranten' 98 procent Eist Stop Nieuwe Migranten Bewapende Helikopters Om Migranten Te Stoppen Vol Is Vol Deur Op Slot Verstop Je Vrouw we willen zero tolerance. We willen nieuws op telefoonformaat. We moeten de mainstream media omzeilen. We moeten langs de interviewer recht de camera in kijken. We moeten een heel duidelijke sterke onmiskenbare boodschap uitzenden. We moeten schokkende beelden. We moeten meer schokkende beelden kom op snel volgende schokkende beelden niet zo sloom we willen martelbeelden. We moeten ze pakken we moeten ze laten denken dat we ze kunnen pakken iedereen die niet wit is pakken met het woord *lynchen*. We moeten dreigen met verkrachting dreigen met moord 24/7 voor zwarte/vrouwelijke parlementsleden nee gewoon vrouwen die iets openbaars doen iedereen die iets openbaars doet wat ons niet bevalt we moeten Hoe Durft Ze/Hoe Durft Hij/Hoe Durven Zij. We moeten de vijand in ons midden suggereren. We willen vijanden

van het volk we willen dat hun rechters vijanden van het volk worden genoemd we willen dat hun journalisten vijanden van het volk worden genoemd we willen dat het volk dat we vijand van het volk wensen te noemen vijand van het volk wordt genoemd we willen steeds opnieuw op zo veel mogelijk tv- en radioprogramma's hardop zeggen hoe ze ons het zwijgen opleggen. We moeten alle oude dingen zeggen alsof ze nieuw zijn. Nieuws moet zijn wat wij zeggen dat het is. Woorden moeten betekenen wat wij zeggen dat ze betekenen. We moeten ontkennen wat we zeggen terwijl we het zeggen. We moeten zorgen dat het niet uitmaakt wat woorden betekenen. We moeten een lekkere slogan hebben Groot-Brittannië nee Engeland/Amerika/Italië/Frankrijk/Duitsland/Hongarije/Polen/Brazilië/[vul naam van land in]/Eerst. We willen dark web algoritmes geld sociale media. We moeten zeggen dat we het doen voor vrijheid van meningsuiting. We willen bots we willen het cliché we moeten hoop geven. We moeten zeggen het is een nieuw tijdperk het oude tijdperk is dood hun tijd is voorbij nu is het onze tijd. We moeten veel glimlachen terwijl we het zeggen we moeten lachen in de camera hahaha krak man lacht zich een breuk hoor die fabrieksfluit aan het eind van de dag die fabriek is dood wij zijn de nieuwe fabrieksfluit wij zijn wat dit land altijd al moest hebben wij zijn wat jij moet hebben wij zijn wat jij wilt.

Wat we willen is moeten.

Wat we moeten is willen.

Is het weer zover? (Schouderophalen.)

Het raakt me allemaal niet. Het is niets dan water en stof. Je bent niets dan beenderstof en water. Mooi zo. Heb ik uiteindelijk meer aan.

Ik ben het kind dat begraven is onder bladeren. De bladeren verrotten: hier ben ik.

Of denk een krokus in de sneeuw. Zie je de ring dooi rond de krokus? Dat is de open deur de aarde in. Ik ben het groen in de bol en het moment dat het zaad splijt, het uitrollen van het blad, de prop aan de uiteinden van boomtakken met het groen alsof groen licht geeft.

De planten die opkomen dwars door de rommel en het plastic heen, vroeger, later, ze komen, ongeacht. De planten bewegen onder je, ongeacht, de mensen in sweatshops, de mensen die winkelen, de mensen aan bureaus in het licht van hun scherm of scrollend door hun telefoon in de wachtkamer van de dokter, de demonstranten die schreeuwen, waar dan ook, in welke stad of welk land ook, het licht verschuift, de bloemen knikken naast de lijkberg en naast de plekken waar jullie wonen en de plekken waar jullie je laveloos of gelukkig of droevig drinken en de plekken waar jullie tot je goden bidden en de grote supermarkten, de mensen die over snelwegen langs bermen en struikgewas scheuren

alsof er niets gebeurt. Alles gebeurt. De bloemhoofdjes ontluiken overal op de illegale stort. Het licht verschuift over jullie scheidslijnen, rond de mensen met paspoorten, de mensen met geld, de mensen met niets, langs schuren en kanalen en kathedralen, jullie vliegvelden, jullie begraafplaatsen, wat jullie ook begraven, wat jullie ook opgraven om het jullie geschiedenis te noemen of neerhalen om te gebruiken voor geld, het licht verschuift ongeacht.

De waarheid is een soort ongeacht.

De winter is een niets voor me.

Denken jullie dat ik niet weet van macht? Denken jullie dat ik groen geboren ben?

Dat ben ik.

Verpest mijn klimaat, dan zal ik jullie leven verkloten. Jullie leven is een niets voor me. Ik zal in december narcissen uit de grond rukken. Ik zal in april je voordeur blokkeren met sneeuw en die boom omblazen zodat hij je dak openbreekt. Ik zal je huis met de rivier bekleden.

Maar ik zal de reden zijn dat je levenskracht opbloeit. Ik zal het licht in je aderen spuiten.

Wat ligt er nu onder je wegdek?

Wat ligt er onder de fundering van je huis?

Wat zorgt dat je deuren gaan klemmen?

Wat geeft je wereld de frisse kleuren? Wat is de sleutel tot de zang van de vogel? Wat vormt de snavel in het ei?

Wat stuurt de dunste groene sprietjes door die rots zodat de rots begint te splijten?

Het is 11.09 uur op een dinsdagochtend in oktober 2018 en Richard Lease, de tv- en filmregisseur, een man die de meeste mensen zich vooral zullen herinneren vanwege verscheidene, eh, oké, een paar, juichend ontvangen *Play for Today*-producties in de jaren zeventig maar ook veel andere dingen in de loop der jaren, ik bedoel je hebt vast wel eens iets gezien wat hij heeft gemaakt als je tenminste al lang genoeg leeft, staat op een perron ergens in het noorden van Schotland.

Waarom is hij hier?

Dat is het verkeerde soort vraag. Het suggereert dat er een verhaal is. Er is geen verhaal. Hij heeft genoeg van verhalen. Hij wist zichzelf uit het verhaal, met name verhalen over: Katherine Mansfield, Rainer Maria Rilke, een dakloze vrouw die hij gisterochtend op de stoep voor de British Library zag, en meer dan dit alles, de dood van zijn vriendin.

Dump al dat gedoe hierboven dat hij een regisseur is van wie je wel of niet hebt gehoord.

Hij is gewoon een man op een station.

Tot nu toe is het station in stilstand. Door vertragingen zijn er geen treinen dit station ingekomen of uitgegaan, niet zolang hij op het perron staat, waardoor het station zo'n beetje tegemoet lijkt te komen aan zijn behoeften.

Er staat niemand anders op het perron. Er staat niemand op het perron aan de overkant.

Er zullen hier ergens mensen zijn, mensen die op het kantoor werken of het onderhoud doen. Er worden vast nog mensen betaald om persoonlijk dit soort plekken te onderhouden. Er zit vast ergens iemand naar een scherm te kijken. Maar hij heeft geen bestaande mensen gezien. De enige andere persoon die hij heeft gezien sinds hij het pension uitkwam en door de hoofdstraat liep is iemand die in de weer was achter het openstaande luik van zo'n koffietruck voor het station, zo'n Citroën-bus, iemand die niemand bediende.

Niet dat hij op zoek is naar iemand. Dat is hij niet, en niemand is op zoek naar hem, niemand die ertoe doet.

Waar is Richard nou weer?

Zijn mobiel is in Londen, in een halfvolle koffiebeker met het deksel erop in een vuilnisbak in een Pret a Manger aan Euston Road.

Was. Hij heeft geen idee waar die nu zou kunnen zijn. Afvalverwerking. Vuilstort.

Mooi.

Hoi Richard, met mij, Martin Terp kan elk moment hier zijn, kun je me bij benadering jouw aankomsttijd geven? Hoi, weer met mij, Richard, wil alleen even laten weten dat Martin net op kantoor is aangekomen. Zou je misschien kunnen bellen om te laten weten wanneer we je kunnen verwachten? Richard, met mij, wil je even bellen? Hoi Richard, weer met mij, ik probeer de vergadering van vanochtend te verplaatsen want Martin is maar tot vanavond in Londen, hij is pas volgende week weer in de stad, dus bel

even en laat me weten over vanmiddag graag? Dank Richard, zou het op prijs stellen. Hoi Richard, omdat je niet reageert heb ik ons verzet naar 16.00 uur vanmiddag, kun je als je dit bericht krijgt bevestigen dat je dit bericht hebt gekregen alsjeblieft?

Nee.

Hij staat in de wind met zijn armen over elkaar om zijn jasje tegen zich aan te houden zodat het niet flappert (koud, geen knopen, knopen kwijt) en kijkt naar de witte vlekjes op het asfalt van het perron onder zijn voeten.

Hij ademt diep in.

Zijn longen doen pijn op het diepst van de ademhaling.

Hij kijkt naar de bergen achter de stad. Ze zijn echt geweldig. Ze zijn echt somber en waar. Ze zijn alles wat een berg kan betekenen.

Hij denkt aan zijn eigen huis in Londen. Er zullen stofjes hangen in het zonlicht dat door de kieren tussen de luiken valt, als op dit moment in Londen de zon schijnt.

Kijk hem nou, zijn eigen afwezigheid verhalend.

Zijn eigen stof verhalend.

Stop. Hij is een man die leunt tegen een pilaar in een station. Dat is alles.

Het is een victoriaanse pilaar. Het ijzerwerk van de pilaar is wit en blauw geschilderd.

Dan stapt hij terug onder het stukje doorzichtig dak boven het perron, gaat wat dichter bij de gebouwen staan om uit de wind te blijven.

Sommige van die bergen daar hebben zo te zien regenwolken over hun toppen, alsof de toppen gesluierd zijn. De wolk aan de andere kant, zuid denkt hij, ziet eruit als een muur, een van achteren belichte muur. De wolk boven de bergen, noord, noordoost, is mist.

Daarom is hij hier uit de trein gestapt: de trein was dit station genaderd en de bergen hadden iets schoons gehad, schoon als in schoongepoetst. Ze hadden iets wat het feit dat ze er waren accepteerde, niets eiste. Ze waren alleen maar.

Romanticus.

Zelf-mythologisant.

De computerstem boven zijn hoofd biedt weer excuses aan voor het feit dat er op het ogenblik geen trein aankomt op het station of vertrekt van het station.

Er gebeurt bijna niets, even afgezien van de computeraankondigingen, een paar vogels in de lucht, het geritsel van de vroege herfstbladeren, het onkruid en het gras in de wind.

Er staat een man op een station naar de bergen om hem heen in de verte te kijken.

Vandaag zien ze eruit als een lijn, uit de losse pols getekend door een enorme hand en vervolgens eronder gearceerd, ze zien eruit als iets wat slaapt en wacht. Ze zien eruit als de prehistorische ruggen van denkbeeldige slapende zeemonsters.

Verhaal van bergen.

Verhaal van mezelf die verhalen mijdt.

Verhaal van mezelf die uit een stomme trein stapt.

Hij schudt zijn hoofd.

Hij was een man op een perron. *Er was geen verhaal.*

Alleen, dat is er wel. Jezus, dat is er altijd.

Waaróm stond hij op een perron? Wachtte hij op een trein?

Nee.

Ging hij ergens heen? Wat was de reden? Moest hij iemand van een trein halen?

Nee.

Wáárom stond de man dan op het perron als het niet ging om op een trein stappen of wachten?

Hij stond gewoon, oké?

Waarom? En waarom gebruik je de verleden tijd voor jezelf, loser?

Loser, ja. Dat klopt wel. Er is iets verloren. Iets verloren.

Maar wat? Wat precies?

Sja, ik weet niet hoe ik het moet beschrijven.

Probeer het.

(Zucht) Kan ik niet.

Probéér het. Kom op. Jij bent toch Mister Drama? Hoe ziet het eruit?

Oké. Oké, nou, nou stel je iemand of iets voor, een of andere kracht die recht op je af dendert en van top tot teen door je heen gaat met, met een appelboor, zodat je daar nog staat alsof er niets is gebeurd terwijl er wél iets is gebeurd, wat er gebeurd is, is dat je een holle man bent, er zit een gat dwars door je heen waar eerst je klokhuis zat. Zo goed?

Slappe zak. Prul. Wandelende Tom en Jerry cartoon. Wat, wil je sympathie voor je eigen holheid? Je wat? Godvergeten verloren vrúchtbaarheid?

Kijk, ik probeer alleen wat ik voel onder woorden te brengen, een gevoel dat niet makkelijk te beschrijven is, in –

Verhaal jezelf niet aan mij, jij verspilling van – tijd in zijn leven toen hij in staat was tot liefde, letterlijk verliefd zijn op, echt op zielsniveau vrolijk smoor zijn op iets als de eenvoud van een citroen. Gewoon een citroen, in een schaal, of op een marktkraam, of in een netje met andere citroenen wachtend om gekocht te worden in een supermarkt. Er was een tijd in zijn leven dat zoiets hem vervulde van vreugde.

Maar nu was het alsof zulke eenvoud, zonder dat hij het gemerkt had, erg klein en ver weg was geworden en hij op het dek stond van een oude oceaanstomer op weg naar ruwe zee en als een wilde zwaaide naar de kust die, als een tijd toen er nog een bestendig soort vreugde was in iets als de eenvoud van een citroen, was verdwenen, opgelost, niet meer zichtbaar voor het oog.

Niet meer ís.

Loser.